

DE TAAL VAN HET GEHEIM.

Genesis 11, 1-9

door Jurjen Beumer

De vrouw en geloofsgroep van Stem in de Stad, die deze feestelijke viering heeft voorbereid, is een tijd lang bezig geweest met taal. Taal, wat is dat? Wat doen wij mensen, die talige wezens zijn, met taal? Als je er goed over nadenkt dan doen we misschien niet alles, maar in ieder geval heel veel met en in taal. We leven als het ware in de taal, zonder taal staan we met de mond vol tanden. Meer dan we op het eerste gezicht denken bepaalt de taal ons leven. De woorden die we spreken en die we ontvangen, ze kunnen anderen vervloeken of troosten; één woord is dan dikwijls genoeg. Er is taalgebruik en taal**mis**bruik, taal die bevrijdt en taal die doodslaat. De taal kan een venijnig wapen zijn, een dolkstoot in de rug als je er niet op verdacht bent; maar ook een milde streling die het hart verkwikt. Je **danst** dan in de woorden die je van de ander kreeg.

Er zijn verschillende talen; letterlijk zijn er de talen die mensen wereldwijd spreken. Honderden verschillende talen zijn er. Als je de ander wilt verstaan, dan zul je de taal van die ander moeten leren. Migranten, vaak jaren al in Nederland, blijven in hun isolement als ze de Nederlandse taal niet spreken.

Iets anders is, dat er binnen één taal ook weer verschillende 'talen' zijn, en deze taal is internationaal. Zo is er een taal van de wiskunde, een taal van de computer. Wiskundige mensen spelen met die taal, ze begrijpen onmiddellijk al die taaltekens. Een ander voorbeeld: er is de taal van de weerman of -vrouw op de tv; het hogeluchtdruk-gebied maakt plaats voor een hardnekkige depressie, de westenwind veroorzaakt regen. Dat is jargon-taal.

Van de weervrouw begrijpen we dat allemaal, maar als dokters of specialisten in het ziekenhuis hun jargon gaan gebruiken, dan ontgaan ons al die vaktermen. ... Of toch niet? Op de gezichten van de dokters en verpleegsters om je heen kun je soms 'lezen' of er iets ernstigs met een patiënt aan de hand is. Ook zonder woorden kunnen we spreken, het is onze *lichaamstaal*, iemands houding of gezicht-uitdrukking, lichaamstaal is heel expressief.

Over jargon-taal gesproken, daar kunnen kerk en theologie ook wat van. Heeft u wel eens een aantal theologen onder elkaar horen discussieren over (ik noem maar wat) 'de pneumatologische implicaties van het ethisch dilemma'. Wat dat is? Zouden ze het zelf begrijpen? Er is inderdaad ook veel *wartaal*, woorden die niets om het lijf hebben, letterlijk, ze zijn inhoudsloos. De babbeltaal van veel tv-programma's bijvoorbeeld, het is net diarree. Beter was het te zwijgen, aan woorden voorbij. Zeker, we leven in de taal, maar als teveel woorden ons overspoelen dan komt ons innerlijk in verdrukking.

Want dat doen veel van die lege, zinloze taal vol woordenbrij, dat is taal die aan onze buitenkant blijft vastplakken en ons nauwelijks raakt, het is info-taal, o-ja taal, small talk. Oosterhuis noemt dat in het zoeven gelezen gedeelte 'de eerste taal'. Die taal is zeer zeker nodig, want er moet veel worden uitgewisseld tussen mensen: van de weervrouw tot de dokter, van de priester tot de koopman, de minister en de wethouder, en dan weer opnieuw, elke dag. Allemaal 'eerste taal' is het, directe taal, duidelijke taal, twee en twee is vier en verder geen gezeur.

Van hieruit nu wil ik de stap maken naar het bijbelverhaal over de toren van Babel in Genesis 11. Want die eerste taal heeft in zich om alles in de greep te willen hebben. 'De gehele aarde nu was één van taal en één van spraak' zo beginnen die elf verzen. Die eerste taal, zoals gezegd, is noodzakelijk, maar kan heel gemakkelijk taal van de macht worden, instrument in handen van de leiders. Het is vooral stevige mannentaal van heersen en commanderen. Vrouwen komen nauwelijks aan bod in deze mannen-taal, vrouwen worden erdoor gedegradeerd. Tot alleen maar achter het aanrecht of tot stoeipoes en lustobject van het heerschap man. De taal als dictaat, als functie van de macht vinden we ook in de wereld van het grote geld, en helaas ook veel te vaak in de kerk als men ons

voorhoudt dat je zus en zo móet geloven. Het is de taal van meer en groter, het is een dolgedraaide torentaal (toerental) waarvan het hoofd tot in de hemel reikt, zoals die toren van Babel. Het woord 'toren' (migdal) heeft als stam het woord 'groter maken' (gadal). En het schijnt zelfs dat ons woord 'toren' verband houdt met 'tyran'. (Barnard, 62)

Want wat gebeurt in ons verhaal is een typisch voorbeeld van machtsconcentratie en opeenhoping van dingen. De mensen in het verhaal willen alles op één plaats bij elkaar hebben en houden: één stad, één toren, één naam en één taal ('opdat wij niet over de hele aarde verstrooid worden'). Het is verleidelijk om niet te denken aan ons huidige wereld-systeem waar alles op één rijke hoop ligt in het welvarende westen en waar het Engels de enige taal lijkt die belangrijk is.

U begrijpt, hier moet iets aan gebeuren, want zò heeft het geen toekomst. De bijbelverteller laat 'de Schepper van hemel en aarde' ingrijpen. Dat moest al na vijf hoofdstukken vanaf de schepping in Genesis 1 door middel van de 'grote vloed', een enorme wasbeurt voor de hele schepping. En nu opnieuw in hoofdstuk 11. Menselijke schepsels zijn blijkbaars hardleers.

Want, als naast en in de eerste taal ook niet de tweede taal meespreekt dan gaat het bergafwaarts. De tweede taal is de taal van het hart, de taal van de poëzie: de verliefde jongen of het verliefde meisje die elkaar gedichtjes toestoppen. O, dat we eindeloos verliefd zijn en blijven! De taal van het gedicht is de taal van de tora, de vijf boeken van Mozes, het is de taal van de Bergrede van Jezus. Deze tweede taal welt op in je hart, niet te stelpen verdriet gelijk op met een ongekende troost. Het is de taal van het lied, want mensen willen zingen, daarom gaven zich meer dan honderd mensen op voor dit koor. In het lied grijp je boven jezelf uit, je zingt van een wereld die liefde oogst, waar mensen lachen en juichen.

Babel (babal) heeft in een soort spotrijm (Barnard) te maken met 'ballal', en dat woord betekent verwarren, verstrooien, erin omroeren. De Schepper is geschrokken van deze opeenhoping van taal en macht en Hij gaat die ene taal omroeren, door elkaar husselen. Het gaat niet om dit ene stukje welvaart hier, het gaat om delen met iedereen, dat is de richting die de schepping moet gaan. En het gebeurt als pal op ons hoofdstuk de Abraham-cyclus begint. De 'vader van alle gelovigen' Hij trekt weg van die ene plaats van hebben en houden om de liefde uit te proberen 'over de gehele aarde', 'naar het land dat ik je wijzen zal' (12:1).

De tweede taal bezingt dat nieuwe land, die nieuwe schepping waar naar toe wij onderweg zijn. Het is geloofstaal, leeftocht voor onderweg, brood in je mond, wijn op je tong. Deze taal voorbij babilonië draagt een Geheim in zich, daarom wordt in deze viering taal van het Geheim genoemd. Het wijst boven je uit, terwijl je er toch helemaal bij betrokken bent. Het is nooit helemaal te vatten, daarom kunnen we slechts een tipje van de sluier oplichten. Teveel woorden en teveel taal gooien het Geheim te grabbel. Vanachter de sluier danst dit Geheim straks heel even de kerk in, lichtvoetig en gracieus. Vandaag mogen we even raken aan dit Geheim, tastbaar geworden in de mens Jezus die ons het pelgrimeren leerde. Alles zal zwichten en verwaaien wat op dit Licht niet is geijkt.

Laat u raken door de taal van dit Geheim die God heet, 'ik ben altijd bij je' is zijn naam. Probeer een paar regels in de taal van dit geheim in de nacht als je niet slapen kunt. Fluister het met je lippen, stamel desnoods, prevel ze tot een gebed. Geef niet op, houd vol, stem je innerlijke kompas af op geloof in dit Geheim; kome wat komt.